

ความต้องการและเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6

บุษบา ศุภวัฒน์ธนบดี ปรด. สติติ^{1*}

ณัฐธนิชา ชลุ่มประเสริฐ²

กัลยภรณ์ วงษ์เกิด²

ปิยฉัตร นวฉัตร²

ภาวิดา ปิยมหันต์²

¹ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

² นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

* ผู้ติดต่อ, อีเมล: busabasupa@yahoo.com

Vajira Med J. 2019; 63(5) : 349-56

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2019.xx>

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความต้องการและเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางของนักศึกษาแพทยศาสตร์ชั้นปีที่ 6 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล

รูปแบบการวิจัย: การศึกษาเชิงสำรวจ

กลุ่มตัวอย่าง: นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาลจำนวน 79 ราย

วิธีดำเนินการวิจัย: เก็บข้อมูลกับนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาลในช่วงปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามออนไลน์ผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม (google form) โดยให้นักศึกษาแพทย์ตอบแบบฟอร์มออนไลน์ด้วยตัวเอง

ตัววัดที่สำคัญ: ความต้องการและเหตุผลในการศึกษาต่อเฉพาะทาง

ผลการวิจัย: ผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 38 ราย จากนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ทั้งหมด 79 ราย (ร้อยละ 48.1) ในจำนวนนี้มีผู้ต้องการเลือกศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทางจำนวน 37 ราย (ร้อยละ 97.4) สาขาฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านที่เลือกมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อายุรศาสตร์ วิสัญญีวิทยา และกุมารเวชศาสตร์ ตามลำดับ (ร้อยละ 24.4 ร้อยละ 13.5 และ ร้อยละ 10.8 ตามลำดับ) ส่วนสาขาอื่นๆ มีผู้เลือกน้อยกว่าร้อยละ 10 โดยเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทางแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเหตุผลส่วนบุคคล เช่น ชอบลักษณะงาน ร้อยละ 97.9 รองลงมา คือ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยเหมาะกับการทำงานในสาขาเฉพาะทางดังกล่าว ร้อยละ 81.6 ด้านเหตุผลขณะศึกษาในชั้นปริคlinikและคลินิก เช่น ความชอบส่วนตัวในสาขาวิชาที่เรียนร้อยละ 74.1 และ ร้อยละ 85.3 ตามลำดับ รองลงมาคือความประทับใจในอาจารย์ผู้สอนร้อยละ 51.9 และ ร้อยละ 70.6 ตามลำดับ ด้านทั่วไป เช่น ความมั่นคงในอาชีพ ร้อยละ 58.8 รองลงมา คือลักษณะงานยืดหยุ่น มีอิสระ มีเวลางานทำอย่างอื่นได้ ร้อยละ 41.2

สรุป: นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการเลือกศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทาง โดยสาขาฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านที่เลือกมากที่สุดคือ อายุรศาสตร์

คำสำคัญ: การศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทาง เหตุผลในการศึกษาต่อ นักศึกษาแพทย์

Need and reason of 6th Year Medical Students' Selection of Residency Program

Busaba Supawattanabodee, PhD. (Statistics)^{1*}

Nattanicha Kluiprasert²

Kulyaporn Wongkerd²

Piyachat Nawachat²

Pavida Piyamahunt²

¹ Department of Basic Medical Science, Faculty of Medicine Vajira , Navamindradiraj University, Bangkok, Thailand

² 3rd Year medical student, Faculty of Medicine Vajira , Navamindradiraj University, Bangkok, Thailand

* Corresponding author, e-mail address: busabasupa@yahoo.com

Vajira Med J. 2019; 63(5) : 349-56

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2019.xx>

Abstract

Objectives: To study the 6th year medical students' selection of residency program and their reasons.

Study design: Survey study

Subjects: 6th year medical students

Methods: This survey was conducted in 6th year medical students during year 2016. The online self-administered questionnaires have been sent to the participants via google forms.

Main outcome measures: Reasons for selection of residency program

Results: There were 79 medical students during year 2016, 38 participants replied online questionnaires (48.1%). Of these 38 participants, 37 cases (97.4%) intended to continue studying in medical specialty. Internal medicine, anesthesia , and pediatric were the top three respectively (24.4%, 13.5 and 10.8) . The reasons of their preference were classified into 3 parts; (1) Individualized characteristics ; the main reasons were personal interest and their own characteristics (97.9% and 81.6%) (2) Individualized reason during pre clinic and clinic training; the main reasons were personal interest and impression in their teachers during both training (74.1% and 85.3%),(51.9%and 70.6%) and (3) General; security and flexibility of the job (58.8% and 41.2%).

Conclusions: Most of 6th year medical students who responded in this study intended to continue studying in medical specialty. The number one ranking specialist field was internal medicine.

Keywords: medical specialty , need , reason, medical student

บทนำ

ปัจจุบันอัตราการเลือกเรียนต่อแพทย์เฉพาะทางนั้นสวนทางกับความต้องการของระบบบริการสุขภาพ จากการศึกษาความต้องการแพทย์ทั่วไปและแพทย์เฉพาะทางของคูสสิทธิ์ พรรณารุโณทัย และพุดตาน พันธุณร พบว่า ประเทศไทยมีแพทย์เฉพาะทางไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในทุกสาขาโดยจากการวิเคราะห์ สาขาที่ขาดแคลนมากที่สุดคือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวที่ขาดแคลนถึง 5,600 คน ซึ่งถือเป็นแพทย์พื้นฐานที่มีบทบาทคัดกรองโรคของผู้ป่วยก่อนส่งต่อไปยังแพทย์เฉพาะทาง เพื่อไม่ให้เป็นการของแพทย์เฉพาะทางโดยไม่จำเป็น รองลงมาคือ ศัลยแพทย์ 1,800 คน และวิสัญญีแพทย์ 1,600 คน ส่วนแพทย์ในสาขาอื่นๆ กุมารแพทย์ ขาดประมาณ 750 คน แพทย์ออร์โธปิดิกส์ขาด 700 คน สูตินรีแพทย์ขาด 650 คน โสต ศอ นาสิกแพทย์ขาด 350 คน ประสาทศัลยแพทย์ขาด 403 คน ที่ขาดแคลนน้อยที่สุดคือจักษุแพทย์ ขาดแคลนจำนวน 200 คน¹ ในขณะที่ต้องการเลือกเรียนแพทย์เฉพาะทางในสาขาต่างๆ กลับตรงกันข้ามกับสาขาความขาดแคลนที่เป็นอยู่จริง โดยวัลลภ สัตยาชัย และคณะได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสาขาฝึกอบรมแพทย์เฉพาะทาง” ในกลุ่มแพทย์ใช้ทุนชั้นปีที่ 2 และ 3 ของกระทรวงสาธารณสุขโดยทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 450 คน พบว่า สาขาฝึกอบรมที่แพทย์จะเลือกเรียนต่อมากที่สุดคือ สาขาอายุรศาสตร์ (ร้อยละ 26.6) รองลงมาคือ สาขากุมารเวชศาสตร์ (ร้อยละ 20.3) ส่วนสาขาอื่นๆ จะมีผู้เลือกน้อยกว่าร้อยละ 10² จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าแม้ว่าสาขาเวชศาสตร์ครอบครัว สาขาศัลยศาสตร์ และสาขาวิสัญญีแพทย์ นั้นมีอัตราการขาดแคลนมาก แต่กลับได้รับความนิยมในการเลือกเรียนต่อค่อนข้างน้อย สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อได้มีการศึกษาของจารุรินทร์ ปิตานพวงศ์ และกัลยารัตน์ วงศ์สุวรรณ³ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกมากที่สุดได้แก่ ความชอบส่วนตัว (ร้อยละ 73.5) รองลงมาคือ ลักษณะงานยืดหยุ่น มีอิสระ มีเวลาว่างทำอย่างอื่นได้ (ร้อยละ 3.5) ความพึงพอใจในสถานที่ที่ให้ทุนสังกัด (ร้อยละ 8.4) เห็นใจและอยากช่วยเหลือผู้ป่วยในสาขาวิชาการดังกล่าว (ร้อยละ 5.7) ประทับใจในการทำงานของแพทย์เฉพาะทาง (ร้อยละ 2.1) ประทับใจในอาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 1.5) การปฏิบัติงานอยู่ในสาขาดังกล่าวก่อนไปฝึก (ร้อยละ 1.1)

งานไม่หนักมีกรณีฉุกเฉินน้อย (ร้อยละ 1.1) เลือกสาขาที่เป็นปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 1.1) มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ (ร้อยละ 0.7) ผลการเรียนในสาขาที่จะสมัครแพทย์ประจำบ้าน (ร้อยละ 0.4) โอกาสเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องน้อย (ร้อยละ 0.4) มีรายได้ดี (ร้อยละ 0.4) มีทุนสังกัดให้ไปศึกษาต่อ (ร้อยละ 0.4) สมัครเข้าฝึกอบรมได้โดยไม่ต้องใช้ทุนครบ 3 ปี (ร้อยละ 0.4) ต่อมาได้มีการศึกษาของดิณพัฒน์ แก้วยอด และ บุรณี กาญจนภักดิ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 6 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ ผลการเรียนในชั้นปรีคลินิกที่ดี และชั้นคลินิก รวมถึงผลการฝึกปฏิบัติทางคลินิกที่ดีที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.01) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของนิสิตแพทย์ที่เลือกเรียนในแต่ละสาขา พบว่าลักษณะองค์ประกอบบุคลิกภาพในแต่ละสาขา มีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.05) โดยพบว่าเพศชายจะสัมพันธ์กับความสนใจเลือกเรียนต่อในสาขาออร์โธปิดิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.01) เพศหญิงจะสัมพันธ์กับความสนใจเลือกเรียนต่อในสาขาจักษุวิทยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.01) ส่วนสาขากุมารเวชศาสตร์ ศัลยศาสตร์ อายุรศาสตร์ สูตินรีเวชศาสตร์ จิตเวชศาสตร์ โสต ศอ นาสิก ลาริงซ์ รังสีวิทยา วิสัญญีวิทยา ตจวิทยา พบว่าปัจจัยด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกเรียนต่อเฉพาะทาง⁴ ต่อมา Priya Saigel et al., 2007 ได้ทำการศึกษาวิจัยที่มีผลในการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง ของนักศึกษาแพทย์ในประเทศญี่ปุ่น โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์นักศึกษาแพทย์จำนวน 25 คน พบว่า สภาวะความเจ็บป่วยของตัวเองและบุคคลในครอบครัว ความเชื่อและความคาดหวังของบุคคลในครอบครัว ประสบการณ์ตั้งแต่สมัยเรียนในระดับปรีคลินิกและคลินิกซึ่งครอบคลุมไปถึงบรรยากาศในห้องเรียน ความประทับใจในอาจารย์ผู้สอน ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อ⁵ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนแพทย์เฉพาะทางในสาขาเฉพาะเจาะจงอีกได้แก่ การศึกษาของ ลีเฟิร์น ดีเป็นธรรม พบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเป็นแพทย์เฉพาะทางของจิตแพทย์และแพทย์เฉพาะทางสาขาอื่น ได้แก่ เกรดเฉลี่ยในการเรียน ระยะเวลาปฏิบัติงาน ผลตอบแทน การยอมรับในอาชีพของสังคม

การรับรู้ข้อมูลการศึกษาและวิชาชีพ และการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง⁶ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อเฉพาะทาง ด้านจักษุวิทยาของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของกิตติชัย อัครพิพัฒน์กุล⁷ โดยได้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของบัณฑิตแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 56 คน ผลการวิจัย มีผู้ที่ต้องการเรียนต่อเฉพาะทางจำนวน 55 คน ในจำนวนนี้มีความต้องการเรียนต่อเฉพาะทางด้านจักษุวิทยา 16 คน โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียน คือ ลักษณะงานทางจักษุวิทยาที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าเป็นงานที่สะอาด 12 คน (21.4%) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่เลือกเรียน คือ เป็นสาขาที่มีอัตราแข่งขันสูงเป็นจำนวน 29 คน (51.8%) ต่อมา Eva M. Aagaard, et. Al., 2005⁸ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาเฉพาะทางของแพทย์สาขาอายุรศาสตร์ โดยสำรวจความต้องการศึกษาต่อแพทย์ประจำบ้านสาขาอายุรศาสตร์ ของนักศึกษาแพทย์ในช่วงปี 1999 จำนวน 2,820 คน ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ได้แก่ University of California-San Francisco, University of California-Los Angeles, Massachusetts General Hospital, and NewYork Presbyterian Hospital พบว่า ความเชื่อมั่นในอาจารย์ผู้สอน ชื่อเสียงของสถาบัน และ ประสบการณ์เชิงบวกที่สัมผัสได้ในระหว่างสัมภาษณ์ เป็นปัจจัยสามอันดับแรกที่มีคะแนนสูงสุดตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย 4.5 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7), ค่าเฉลี่ย 4.5 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8), ค่าเฉลี่ย 4.1 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0)) โดยสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่ผ่านมา ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทาง หรือเหตุผลในการศึกษาต่อได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยรวม อัตราการแข่งขัน ความประทับใจในการทำงาน ความประทับใจในอาจารย์ผู้สอน ความชอบส่วนตัวในสาขาวิชานั้นตั้งแต่ตอนเรียนแพทย์ความสนใจและอยากช่วยเหลือผู้ป่วย ความประสงค์ของบุคคลใกล้ชิด ค่านิยม ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ลักษณะงาน เช่น เวลาในการทำงาน อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องรายได้ในการทำงาน โอกาสในการถูกฟ้องร้องโอกาสในการติดต่อจากการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ และการสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและจากรายงานต่างๆ ที่ได้ทบทวนมา ยังพบปัญหาการผลิตแพทย์เฉพาะทางในแต่ละสาขานั้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในระบบบริการสุขภาพ

และในส่วนของคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล ซึ่งเป็นสถาบันแห่งหนึ่งที่ผลิตบัณฑิตแพทย์ก็ไม่เคยมีการรวบรวมข้อมูลหรือทำการวิจัยในเรื่องดังกล่าวมาก่อน จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความต้องการของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ต่อการเลือกและไม่เลือกศึกษาต่อเฉพาะทาง รวมทั้งสำรวจเหตุผลที่เกี่ยวข้องในการเลือกศึกษาต่อโดยอ้างอิงจากการศึกษาที่ผ่านมา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนแนะแนว นักศึกษาแพทย์ การศึกษาต่อเฉพาะทางของนักศึกษาแพทย์ปีการศึกษาต่อๆ ไป รวมทั้ง เป็นข้อมูลในการช่วยตัดสินใจต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในการผลิตบัณฑิตแพทย์ เพื่อรองรับความต้องการของประเทศต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) ภายหลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล ได้ประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ทุกสาย ในช่วงปี พ.ศ.2559 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาโดยใช้ข้อมูลปัจจัยต่างๆ ที่ได้เคยมีการศึกษาก่อนหน้านี้และสอบถามผ่านทางอินเทอร์เน็ต (google form) ซึ่ง แบบสอบถามประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 2 ข้อ ส่วนที่ 2 ความต้องการในการเลือกศึกษาต่อเฉพาะทางของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 จำนวน 2 ข้อ ส่วนที่ 3 เหตุผลในการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 4 เหตุผลต่อการไม่เลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง จำนวน 1 ข้อ ซึ่งสามารถเลือกตอบได้หลายเหตุผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ปีการศึกษา 2559 โดยมี เกณฑ์คัดเข้าคือ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 ที่ยินยอมตอบแบบสอบถาม

นิยามตัวแปร

1) การศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทาง หมายถึง การศึกษาในระดับแพทย์ประจำบ้าน ไม่ได้หมายรวมถึงการศึกษาในระดับแพทย์เฉพาะทางสาขาต่อยอด

2) ความต้องการ หมายถึง ความต้องการของนักศึกษา แพทย์ชั้นปีที่ 6

3) เหตุผล หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือก หรือไม่เลือกต่อเฉพาะทางในสาขาต่างๆ ซึ่งครอบคลุมถึงเหตุผลส่วนบุคคล เหตุผลทางครอบครัว และเหตุผลทางสังคม เช่น ความคาดหวังของครอบครัว ค่านิยมทางสังคม รายได้ อัตราการฟ้องร้อง เป็นต้น และสามารถเลือกตอบได้หลายเหตุผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามพัฒนาโดยใช้ข้อมูลปัจจัยต่างๆ ที่ได้มีการศึกษาก่อนหน้า^{1-3,6-7} อย่างไรก็ตามเครื่องมือที่ใช้นี้อาจมีข้อจำกัดที่ไม่ได้มีการทดสอบเครื่องมือเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลา ในการเก็บรวมข้อมูลใช้การส่งแบบสอบถามผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม (google form)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ตามชนิดของข้อมูลโดยข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จะรายงานเป็นค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือ

ค่ามัธยฐาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การกระจายตัวของข้อมูล กรณีที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จะรายงานเป็นจำนวนและร้อยละ ข้อมูลความต้องการเลือกและไม่เลือกเรียนต่อแพทย์เฉพาะทาง จะรายงานเป็นจำนวนและร้อยละ สำหรับเหตุผลต่อการเลือก หรือไม่เลือกเรียนต่อแพทย์เฉพาะทางจะรายงานเป็นจำนวนและร้อยละ

ผลการวิจัย

มีผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์ทั้งหมด 38 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 79 คน (ร้อยละ 48.1) เป็นเพศชาย 18 คน (ร้อยละ 47.4) เป็นเพศหญิง 20 คน (ร้อยละ 52.6) ในจำนวนนี้มีผู้ต้องการเลือกศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทางจำนวน 37 คน (ร้อยละ 97.4) ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทางจำนวน 1 คน (ร้อยละ 2.6) ในจำนวนผู้ที่ต้องการศึกษาต่อเฉพาะทาง 37 คน พบว่า สาขาฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านที่ถูกเลือกมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ สาขาอายุรศาสตร์ (ร้อยละ 24.4) อันดับที่ 2 คือ สาขาวิสัญญีวิทยา (ร้อยละ 13.5) และอันดับที่ 3 คือ สาขากุมารเวชศาสตร์ (ร้อยละ 10.8) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1:

ความต้องการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านสาขาต่างๆ (จำนวน = 37 คน)

สาขาที่ต้องการศึกษาต่อ	จำนวน	ร้อยละ
อายุรศาสตร์	9	24.4
วิสัญญีวิทยา	5	13.5
กุมารเวชศาสตร์	4	10.8
เวชศาสตร์ครอบครัว	3	8.1
ศัลยศาสตร์	2	5.4
ออร์โธปิดิกส์	2	5.4
จิตเวชศาสตร์	2	5.4
รังสีวิทยาวินิจฉัย	2	5.4
เวชศาสตร์ป้องกัน แขนงอาชีวเวชศาสตร์	2	5.4
สูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา	1	2.7
โสต ศอ นาสิกวิทยา	1	2.7
ประสาทศัลยศาสตร์	1	2.7
พยาธิกายวิภาค	1	2.7
รังสีรักษาและมะเร็งวิทยา	1	2.7
รวม	37	100.0

สำหรับเหตุผลต่อการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) เหตุผลด้านบุคคล ได้แก่ ชอบลักษณะงาน รองลงมา คือ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยเหมาะกับการทำงาน ในสาขาเฉพาะทางดังกล่าว ร้อยละ 91.9 และร้อยละ 81.1 (2) เหตุผลทางการศึกษาชั้นปริคลินิกและคลินิก ได้แก่ ความชอบส่วนตัวในสาขาวิชาตั้งแต่ตอนเรียนแพทยศาสตร์ ร้อยละ 74.1

และ ร้อยละ 85.3 ตามลำดับ รองลงมา ความประทับใจ ในอาจารย์ผู้สอนร้อยละ 51.9 และ ร้อยละ 70.6 ตามลำดับ (3) เหตุผลทั่วไป ได้แก่ ความมั่นคงในอนาคต รองลงมา ลักษณะงาน ยืดหยุ่น มีอิสระ มีเวลาว่างทำอย่างอื่นได้ ร้อยละ 58.8 และ 41.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2:

เหตุผลต่อการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง (n = 37 คน)

เหตุผลต่อการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ
1. เหตุผลส่วนบุคคล		
ชอบลักษณะงาน	34	91.9
บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยเหมาะกับการทำงานในสาขาเฉพาะทาง	30	81.1
ความเห็นใจและอยากช่วยเหลือผู้ป่วยในสาขาวิชาดังกล่าว	11	29.7
บุคลิกภาพร่างกายเหมาะกับการทำงานในสาขาเฉพาะทางดังกล่าว	9	24.3
ความพึงพอใจในสถานที่ที่ให้ต้นสังกัด	8	21.6
มีต้นสังกัดให้ไปศึกษาต่อ	8	21.6
เพศสภาพเหมาะกับการทำงานในสาขาเฉพาะทางดังกล่าว	8	21.6
ความคาดหวังของครอบครัว	7	18.9
ผลการเรียนในสาขาวิชาที่จะสมัครแพทย์ประจำบ้าน	4	10.8
การชักชวนจากเพื่อนที่สนิทกัน	1	2.7
อื่นๆ เช่น คุณภาพชีวิตหลังจากเรียนจบ	1	2.7
2. เหตุผลขณะที่ศึกษาในชั้นปริคลินิกและคลินิก		
2.1 เหตุผลขณะที่ศึกษาในชั้นปริคลินิก (ปี 1-3)		
ความชอบส่วนตัวในสาขาวิชา	20	74.1
ความประทับใจในอาจารย์ผู้สอน	14	51.9
มีผลการเรียนที่ดี	6	22.2
2.2 เหตุผลขณะที่ศึกษาในชั้นคลินิก (ปี 4-6)		
ความชอบส่วนตัวในสาขาวิชา	29	85.3
ความประทับใจในการทำงานหรือผลงานของแพทย์เฉพาะทางในสาขาที่ต้องการศึกษาต่อ	24	70.6
ความประทับใจในอาจารย์ผู้สอน	20	58.8
มีผลการเรียนที่ดีในวอร์ดที่ต้องการศึกษาต่อ	8	23.5
3. เหตุผลทั่วไป		
ความมั่นคงในอนาคต	20	58.8
ลักษณะงานยืดหยุ่น มีอิสระ มีเวลาว่างทำอย่างอื่นได้	14	41.2

ตารางที่ 2:

เหตุผลต่อการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง (n = 37 คน) (ต่อ)

เหตุผลต่อการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน	ร้อยละ
หาที่ทำงานได้ง่ายหลังสำเร็จการฝึกอบรม	13	38.2
ค่าตอบแทนสูง	11	32.4
เป็นอาชีพที่มีเกียรติ	10	29.4
การสมัครเข้าฝึกอบรมได้โดยไม่ต้องใช้ทุนครบ 3 ปี	8	23.5
เป็นสาขาวิชาที่งานไม่หนักมีกรณีฉุกเฉินน้อย	7	20.6
โอกาสเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องน้อย	6	17.6
เลือกสาขาที่เป็นปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว	6	17.6
เป็นสาขาวิชาที่เรียนจบแล้วมีรายได้ดี	5	14.7
อัตราการแข่งขันไม่สูง	5	14.7
โอกาสในการติดเชื่อจากการปฏิบัติงานต่ำ	4	11.8
เป็นสาขาวิชาที่กำลังนิยมหรือได้รับการยอมรับจากสังคมมาก	3	8.8
มีความก้าวหน้าในวิชาชีพมากกว่าสาขาอื่น	2	5.9

วิจารณ์

ผลการศึกษาร้านี้ในเรื่อง จำนวนนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 6 เกือบทั้งหมดที่ต้องการศึกษาเฉพาะทางต่อภายหลัง จบการศึกษาแพทยศาสตรบัณฑิต โดยสาขาเฉพาะทางที่ เลือกศึกษาต่อมากที่สุด ได้แก่ อายุรศาสตร์ วิศวกรรม และ กุมารเวชศาสตร์ ซึ่งไม่สามารถเทียบเคียงกับการศึกษาปริญญาตรี ที่ได้ทบทวนมาก่อนหน้า เนื่องจากการศึกษาที่ก่อนหน้านี้เน้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง เป็นหลักอย่างไรก็ตามได้มีการทบทวนวรรณกรรมอื่นๆ เพิ่มเติมที่อาจเทียบเคียงและสอดคล้องกับการศึกษาใน เรื่องนี้ได้ คือการศึกษาของ Dalila Chrystiana และคณะ⁹ ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทางของแพทย์ ประจำบ้านในสังกัดโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย (University Hospital of the Federal University of Piaui) ประเทศบราซิล ในช่วงปี 2014-2016 โดยเป็นการสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อ การเลือกศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทาง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาแพทย์ที่สนใจศึกษาต่อแพทย์ประจำบ้านทั้งหมด 86 ราย จากที่ขึ้นทะเบียนไว้ว่าต้องการศึกษาต่อในขณะที่เป็น นักศึกษาแพทย์ สำหรับเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อแพทย์

เฉพาะทาง เช่น เหตุผลส่วนบุคคล ได้แก่ ชอบลักษณะงาน บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยเหมาะกับการทำงานในสาขา เฉพาะทางดังกล่าว เหตุผลในขณะที่ศึกษาในชั้นปริคินิก และคลินิก ได้แก่ ความชอบส่วนตัวในสาขาวิชา และเหตุผล ทั่วไป ได้แก่ความมั่นคงในอาชีพ ร้อยละ 58.8 รองลงมา ลักษณะงานยืดหยุ่น มีอิสระ มีเวลาว่างทำอย่างอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ก่อนหน้านี้ ได้แก่ การศึกษาใน ประเทศไทยของ วลัย สัตยาชัย² จารุรินทร์³ ทิมพัฒน์ แก้วยอด⁴ ลีเฟิร์น ดีเป็นธรรม⁶ กิตติชัย อัครพิพัฒน์กุล⁷ และสอดคล้องกับ การศึกษาในต่างประเทศ Priya Saigel⁵ Eva M. Aagaard, et. al.⁸ Dalila Chrystiana et. al.⁹ อย่างไรก็ตามผลการศึกษา ในครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการในการนำผลการวิจัยไปใช้ เนื่องด้วยการศึกษาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลนำร่อง ในสถาบันการแพทย์เพียง 1 สถาบัน และอัตราการตอบกลับ แบบสอบถามไม่สูงมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อจำกัดด้าน ระยะเวลาในการศึกษาที่สั้นตามเงื่อนไขการเรียนของ นักศึกษาแพทย์ ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวมีการเรียน การสอน และการสอบจำนวนมาก จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เข้าร่วม การวิจัยไม่ให้ความร่วมมือในการตอบกลับแบบสอบถาม

สรุป

นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 เกือบทั้งหมดมีความต้องการศึกษาต่อแพทย์เฉพาะทางเมื่อจบการศึกษาโดยสาขาที่เลือกศึกษาต่อมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ อายุรศาสตร์ วิสัญญี และกุมารเวชศาสตร์ ซึ่งยังคงสวนทางกับความต้องการของประเทศที่ขาดแคลนมากที่สุดได้แก่ แพทย์ด้านเวชศาสตร์ครอบครัว รองลงมาคือ ศัลยศาสตร์ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ก็นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบได้ไม่มากนักเนื่องจากเป็นข้อมูลจากนักศึกษาแพทย์ในสถาบันเดียวเท่านั้นและมีอัตราการตอบกลับแบบสอบถามไม่สูงมากนัก ดังนั้นในการศึกษาต่ออีกครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตการศึกษาในหลายๆ สถาบันให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นอันจะนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดการด้านการศึกษาแพทยศาสตร์ต่อไป

References

1. Pannarunothai S, Phanthunane P. Professional health needs for primary and tertiary care system in Thailand : Phase I, Pisanulok : Center of health equity monitoring; 2011.
2. Sattayasai W, Singala S, Noipayak P. Factor effect decision making in the field of residency training. *Thamasart Med J*, 14(4), 528-36. Available from: <https://tci-thaijo.org/index.php/tmj/article/viewFile/26473/22478>
3. Pitanupong J, Wongsuwan K. Factor of choosing residency training program for medical students. *Songklanagarind Med J*, 35 (2) , 263-72.
4. Kaewyod T, Kanchanatawan B. Interests in medical specialties, personalities and correlated factors in choosing future training of sixth year medical students, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University. *Chula Med J*, 55(4), 381-97.
5. Saigel P, Takemura Y, Nishiue T, Fetters M D. Factor considered by medical students when formulating their specialty preferences in Japan : Finding from a qualitative study. *BMC Medical Education*, 2007 , doi:10.1186/1472-6920-7-31.
6. Deepenthum L. The comparative components of decision making to be a specialized doctor between psychiatrists and the other fields: a case study of ministry of publice health. 2000. Kasetsart University , [Desertation, Master of Arts (Applied sociology)]. Bangkok: Graduate school.
7. Aukkarapipatkul K. Factors Affecting Decision to Specialize in Ophthalmology of Graduated Medical Students at Thammasat University. *Thammasat Thai Journal of Ophthalmology*, 10(2), 13-9.
8. Aagaard E M, Julian K, Dedier J, Soloman I, Tillisch J, Eliseo J. Perez-Stable. Factors affecting medical students' selection of an internal medicine residency program. *J Natl Med Assoc*, 2005, 97 (9), p.1264-70.
9. Dalila Chrystiana Batista Costa Melo, Janine Lemos de Melo Lobo Jofli Lopes, Ítalo Luciann Lima Monteiro, Edmund Chada Baracat, Eduardo Vieira da Motta and Lia Cruz Vaz da Costa Damásio. Determinants of the medical specialty choice of residents at university hospital. DOI: <https://doi.org/10.15694/mep.2017.000030>